

Az első magyar terepkonferenciáról

A gyakorlatközpontú szociális szakképzés megköveteli a hallgatókat szakmai gyakorlatra fogadó szociális intézményeket, szervezeteket, valamint a gyakornokokat segítő s e feladatra speciálisan felkészült tereptanárokat (gyakorlatvezetőket). A beindult képzésekben dolgozó szakemberek jogos igényét elégítette ki az 1994. február 15–17-e között megrendezett konferencia, melynek ideális színhelye volt a salgótarjáni Népjóléti Képzési Központ.

A 193 résztvevő között egyaránt volt (és együtt dolgozott) gyakornok hallgató, tereptanár, gyakorló intézmény vezetője, elméleti tanár, képző intézményi terepkoordinátor, valamint szakértő.

Alkalom nyílt a képzés és a résztvevők általános és speciális problémáinak megvitatására, így pl. arra, hogy a nemzetközi normáknak megfelelő színvonalú képzés nem képzelhető el az elmélet és a gyakorlat integrációjának megvalósítása nélkül.

A konferencia egyaránt volt találkozó, eszmecsere, érdekegyeztető fórum és módszertani műhely. A képzések különböző szükségleteire próbáltunk megfelelő válaszokat keresni, elősegítve ezzel a szakmai gyakorlatok s ezzel együtt a képzésnek terepül szolgáló (vállalkozó) szociális intézmények minőségi fejlődését.

Elindult egy *önszerveződő folyamat* is az egymástól viszonylag elszigetelten dolgozó tereptanárok, illetve a terepen dolgozó és az elméleti tanárok között.

A program főbb gondolati vonulatait rövid, *vitaindító előadások* vázolták fel az alábbi témakörökben:

- az elmélet és gyakorlat egysége a szociális képzésekben;
- a képzés mindennapjainak dilemmái és játszmái, tereptanári játszmák;
- színvonal és érdekvédelem a tereptanári munkában;
- a szupervízió jelentősége;
- tereptanár-képzések, problémák és a jövő útjai.

Az első napon *problémagyűjtő szekcióülések* folytak a gyakornokok, az elméleti tanárok, a gyakorlóintézmény vezetők, a terepkoordinátorok, valamint a tereptanárok körében, majd a problémák rendszerezése alapján másnap *tematikus szekciókra* került sor az alábbi témakörökben:

- a gyakorlatok szervezése, előkészítése;

- terepkiválasztás;
- tanulás a terepen (gyakornoki szerződés);
- etika, titok, veszélyek;
- az elmélet-gyakorlat struktúrája;
- értékelés;
- kulcsfigurák, szerepek, identitás.

A konferencia a záróülésen megvitatta és elfogadta a szerkesztőbizottság által előterjesztett *ajánlásokat*, melyeket az alábbiakban mutatunk be azzal a szándékkal, hogy a salgótarjáni résztvevők fontosnak tartják ezek és a konferencia más értékeinek terjesztését, többek között e hasábozon is.

Tudva azt, hogy e találkozó a problémáknak csak egy részére tudott elfogadható válaszokat adni, és nagyon sok, alaposabb eszmecserét kívánó kérdést vetett fel, megfogalmazódott a *további terepkonferenciák megrendezésének igénye*.

Budai István, Somorjai Ildikó

A szociális képzések szakmai (terep)gyakorlatáról megrendezett I. Konferencia ajánlásai Salgótarján, 1994. február 15–17.

1. A tereptanári (gyakorlatvezetői) munkát díjazni kell. A tereptanári tevékenység a tereptanár feladatkörének szerves része, amelynek munkáltató általi elismerését akár a munkaköri leírásban való megjelenítés útján is javasoljuk.
2. Nem képzelhető el a gyakorlatok koordinálása legalább egy vezető terepkoordinátor nélkül, aki a gyakorlat egészét érintő hatáskörökkel rendelkezik.
3. Szakosító továbbképzés formájában szükség van tereptanárképzésre, melynek programjában a hallgató tanulásának irányításához szükséges képességfejlesztések is kellő hangsúllyal szerepeljenek.
4. A posztgraduális képzések, így a tereptanár képzés közvetlen oktatási költségeit – a szociális terület szakképzetlenségének levezetése időszakaiban mindenképpen – az állami költségvetésből fedezzék.
5. A képzőintézmények vezetői a szociális munka elméletét és gyakorlatát oktató tanár alkalmazásakor részesítsék előnyben a szociális ellátási és igazgatási gyakorlattal rendelkező jelentkezőt.
6. A gyermekjóléti intézményekben töltött gyakorlatok tapasztalata alapján fogalmazódott meg az az igény, hogy a szociális alapképzésben jelenjenek meg bizonyos pedagógiai ismeretek.
7. A hallgatók többéves, szociális terepen megszerzett tapasztalatát, előzetes képzettségét – a felvételi pontszámra való beszámításon kívül

– egyéni tanulmányi programok biztosításával a képzési folyamat során is figyelembe kell venni.

8. Az elméleti tanárok gyakorlattal szembeni elvárásai konkrétan kapcsolódjanak a terepeken folyó szakmai tevékenységekhez, a gyakorlati szempontok kidolgozása naprakész információk alapján történjen. Ezen belül a képzésben jelenjen meg a kistérségek szociális jellegzetessége, mássága.
9. A gyakorlatok és az elméleti studiumok sorrendisége, egymásraépülése, struktúrája logikailag átgondolt módon képezzen szerves egységet. Ennek kialakítását a hallgatói képviselő bevonásával szükséges megoldani. A rövidebb (1–2 hetes) gyakorlatok csak konkrét kutatások, technikák elsajátítása, készségfejlesztések, táborok esetében tehetők értelmesnek.
10. A gyakorlat előkészítésekor a gyakorlat céljának pontos definíciója szükséges: szempontsorok, feladatok, teendők meghatározása.
11. A hatékony tanulás érdekében minél több kölcsönös választásra van szükség, pl. a gyakornok is választhasson intézményt és tereptanárt.
12. Legyen minden képzőintézménynek terepkatasztere, amelybe képzőintézményi kiválasztás, hallgatói javaslat és a terepintézmény, tereptanár-
rok ajánlkozása alapján lehet bekerülni. Készítsenek az intézmények és a tereptanárok ehhez bemutatkozó leírást, hogy a gyakornok ennek alapján is választhasson.
13. Szükségesnek tartjuk, hogy a hosszabb gyakorlatok megkezdése előtt nyíljon mód az előzetes találkozásra, megbeszélésre, bemutatkozásra a gyakorlatban közreműködők között.
14. Bármelyik gyakorlat megkezdése előtt minden érintett kapjon olyan dokumentumot, amely tartalmazza a gyakorlat funkcióját, célját, a teljesítendő feladatokat, a gyakorlat közreműködőinek feladatkörét, az értékelés módját. Ebben a képzőintézmény kellő részletességgel tájékoztassa a tereptanárt a terepgyakorlat céljáról, a gyakorlat alatt teljesítendő feladatokról.
15. A hallgató és a tereptanár szerződése tartalmazza a közös célokat és elvárásokat, határozza meg a gyakorlat közreműködőinek követelményeit és jogait.
16. A gyakorlaton végzett munka elfogadása, értékelése, és minősítése elsősorban a gyakorlatvezető feladata, felelőssége és joga, melyhez a Konferencia módszertani ajánlás kidolgozását javasolja. A nagygyakorlat értékelésének legyen része a hallgató önértékelése és a tereptanár szöveges értékelése, melynek ismeretét a hallgató aláírásával tanúsítja.
17. A szociális munka tantárgycsoport oktatói, a személyiség- és készségfejlesztő csoportvezetők és a tereptanár(ok) együttes véleménye alapján a hallgató eltanácsolható a képzésből, illetve a pályáról is. Ennek lehetőségét a hallgató tudomására kell hozni a tanulmányai megkezdése előtt.
18. A terepgyakorlati félév ismételtelhető egy más típusú terepen: tehát egy adott típusú terepen el nem fogadott gyakorlat nem jelent alkalmatlanságot, legfeljebb félévismétlést, illetve pályakorrekciót.

19. A képzőintézmények dolgozzák ki a tereptanár munkája értékelésének szempontjait, struktúráját és módszereit.
20. A Terepkonferencia kijelenti, hogy mind a hallgatónak, mind a tereptanárnak szüksége van szupervízióra, ezért a képzőintézmény, a terepintézmény és a hallgatói önkormányzat keresse a lehetőséget ennek megvalósítására.
21. A képzőintézmény garanciát vállal az általa ajánlott terepekért, az ott dolgozó tereptanárért. De a hallgató által ajánlott terepet is elfogadhatja, ha az megfelelő.
22. A képzőintézmények és a gyakorlóléhelyek kellő időben állapodjanak meg a gyakornokok számában és a gyakorlat ütemezésében a gyakorlói intézmény zavartalan működése érdekében. A terephelyek éljenek döntési kompetenciájukkal, hogy milyen típusú képzésben és milyen típusú gyakorlatban vesznek részt.
23. A gyakorlatokon (pl. intézménylátogatáson) egy terepen egy tereptanárnál max. 3-4 fő vegyen részt, a nagygyakorlatokon max. 1-2 fő.
24. Az egyes képzőhelyekhez kötődően működjenek műhelyek, fórumok az elméleti oktatók, tereptanárok és hallgatók közös gondjainak megvitatására.
25. A létező szakmai érdekképviseleti szervek részvételével szakmai etikai fórum létrehívását javasolja a konferencia, amely egységes etikai kódex alapján működik.
26. A tereptanárok munkájának támogatására készüljön legalább egy éven belül kézikönyv, valamint segítse a tereptanárt a terepgyakorlatra vonatkozó jogszabályok gyűjteménye.
27. A Terepkonferencia résztvevői szükségesnek tartják a szociális képzések minden résztvevője számára rendszeres találkozók, konferenciák megrendezését, amelyeken alkalom nyílik megvitatni a képzés időszerű kérdéseit, problémáit; így az ezen a konferencián nyitvahagyott kérdéseket is, mint a terep- és a tereptanár kiválasztás és az átjárható képzés témakörét. Mindehhez a szakmai felügyeleti szervek támogatását kérik.